EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 12.12.2024
COM(2024) 568 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

Användningen av ny informations- och kommunikationsteknik för att säkerställa bättre marknadsinsyn enligt artikel 225 dc i förordning (EU) nr 1308/2013 (förordningen om en samlad marknadsordning)

1. Inledning

I enlighet med artikel 225 dc i förordning (EU) nr 1308/2013 (*förordningen om en samlad marknadsordning*)[1] bedömer man i denna rapport till Europaparlamentet och rådet användningen av ny informations- och kommunikationsteknik (IKT) och reflekterar över huruvida sådan teknik säkerställer bättre marknadsinsyn.

Marknadsinsyn hjälper marknaden att fungera mer effektivt genom att underlätta utbytet av marknadssignaler mellan utbuds- och efterfrågesidan. Mer information om priser, produktionsvolymer, lager osv. längs olika led i leveranskedjan skulle medföra många fördelar, till exempel genom att

1) öka mängden allmänt tillgänglig information, särskilt i leveranskedjornas mellanliggande led, vilket skulle stärka förtroendet för marknadernas funktion,

2) bidra till bättre balans i förhandlingskraften, särskilt avseende jordbrukare, vilket skulle skapa lika villkor när det gäller deras tillträde till leveranskedjor och till marknader i allmänhet,

3) möjliggöra en bättre utformning av relevant ekonomisk politik, som sträcker sig längre än konkurrensbegränsande metoder[2].

Denna rapport bygger till stor del på resultaten av kommissionens studie om den roll som IKT spelar när det gäller att förbättra marknadsinsynen (*IKT-studien*)[3]. I studien beskrivs och analyseras potentialen hos olika slags IKT att förbättra de befintliga EU-systemen för data om marknaderna för jordbruksbaserade livsmedel samt för att bedöma de styrningsaspekter som skulle kunna göra potentiella förbättringar möjliga.

2. Hur EU:s informationssystem för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel bidrar till marknadsinsyn

EU:s informationssystem för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel, som bygger på förordningen om en samlad marknadsordning, inbegriper informationssystemet för styrning och övervakning av jordbruksmarknaden (ISAMM), som inrättades genom kommissionens genomförandeförordning (EU) 2017/1185[4] (*ISAMM-förordningen*), marknadsobservatorier och marknadsavsnittet i portalen för data om jordbruksbaserade livsmedel. ISAMM används för att samla in data, medan både marknadsobservatorierna och portalen för data om jordbruksbaserade livsmedel används för att sprida data.

Systemet omfattar också data från flera andra informationskällor, t.ex. Eurostat (om produktion, priser och handel) och GD Skatter och tullars tullövervakningssystem (om daglig import och export).

---

[1] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007, EUT L 347, 20.12.2013, s. 671.

2 Europeiska kommissionens gemensamma forskningscentrum och Ménard, C., *Market transparency in food supply chain – Goals, means, limits* (inte översatt till svenska), Publikationsbyrån, 2018, https://data.europa.eu/doi/10.2760/285157.

[3] *Study on the role of information and communication technologies to improve market transparence*, kommande publikation.

[4] Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2017/1185 av den 20 april 2017 om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 1307/2013 och (EU) nr 1308/2013 vad gäller anmälan till kommissionen av uppgifter och handlingar och om ändring och upphävande av vissa kommissionsförordningar.

2.1. Datainsamling – ISAMM

ISAMM är ett av de it-baserade stödsystem för datainsamling som används för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP). Marknadsdata tillhandahålls av medlemsstaterna och inte direkt av enskilda företag. Omkring 4 650 meddelanden per månad skickas via ISAMM. Informationen skickas in via standardformulär och innehållet beror på de data som efterfrågas och rapporteringsfrekvensen, vilken sträcker sig från varje vecka till årligen.

De data som medlemsstaterna skickar till kommissionen förs ofta in manuellt i ISAMM av tjänstemän i medlemsstaterna. Ibland laddas datafiler upp för att fylla i enskilda formulär eller så skickas xml-filer för att fylla i flera formulär samtidigt. När det gäller de data som medlemsstaterna samlar in från ursprungskällorna skickas dokumenten oftast in av aktörerna i elektroniskt format via onlineformulär.

2.2 Spridning av data – portalen för data om jordbruksbaserade livsmedel och marknadsobservatorierna

Marknadsavsnittet i portalen för data om jordbruksbaserade livsmedel[5] omfattar en mängd olika produkter. De flesta sektorsspecifika underavsnitten inbegriper i) dataset som rör priser, produktion och handel, ii) resultattavlor som sammanställer viktiga aktuella data för varje sektor och iii) kortsiktiga utsikter, med uppskattningar av produktionen, konsumtionen och handeln under de kommande månaderna.

Portalen stöder på sju jordbruksprodukters marknadsobservatorier (mjölk, kött, socker, jordbruksgrödor, frukt och grönsaker, vin och olivolja) samt marknadsobservatoriet för gödsel och det nyligen inrättade observatoriet för den jordbruksbaserade livsmedelskedjan i EU. Dessa marknadsobservatorier samlar in information från sina medlemmar och offentliggör information, analyser och protokoll från styrelsemöten på sina respektive webbsidor[6]. Rollen för och de arbetsmetoder som följs av observatorierna för jordbruksmarknaden har beskrivits i en färsk rapport[7].

3. Bedömning av det nuvarande informationssystemet för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel inom ramen för den samlade marknadsordningen

3.1 Informationssystemet för jordbruksbaserade livsmedel inom ramen för den samlade marknadsordningen säkerställer övergripande marknadsinsyn trots vissa brister

I fråga om datakvalitet erbjuder det nuvarande systemet i allmänhet en heltäckande sammanställning av data, som aktörerna i EU:s livsmedelskedja överlag anser är pålitlig[8]. Genom systemet inrättas en gemensam kunskapsbas för att stödja ekonomiska analyser och marknadsanalyser, vilket är användbart när produktions- och investeringsbeslut ska fattas. Systemet tillhandahåller också data som är nödvändiga för beslutsfattande och ytterligare forskning. Informationssystemen för jordbruksbaserade livsmedel i de huvudsakliga länderna utanför EU skiljer sig inte i någon större grad från EU:s system.

Utrymme för förbättringar har dock identifierats på flera håll:

När och hur ofta uppdateringar sker

[5] https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DataPortal/agricultural_markets.html.
[6] https://agriculture.ec.europa.eu/data-and-analysis/markets/overviews/market-observatories_en.
[7] Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om unionens marknadsobservatorier, COM(2023) 679 final, 31.10.2023.
[8] Enligt intervjuer med berörda parter och undersökningar som genomförts inom ramen för IKT-studien.

Informationssystemet för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel inom ramen för den samlade marknadsordningen uppdateras ofta (varje vecka, varje månad osv.), men datainlämningen försenas ibland på grund av krav på att validera datakvaliteten. Dessutom kan förseningar i offentliggörandet bero på att vissa administrativa steg inte är automatiserade, t.ex. medlemsstaternas insamling av data från relevanta ekonomiska aktörer, överföringen till kommissionen eller den slutgiltiga spridningen. Eftersom insamlingen och spridningen av data på EU-nivå bygger på att varje medlemsstat lämnar in data, och datainlämningen ibland försenas, offentliggörs EU-data ibland senare än data från vissa länder utanför EU.

Datatillförlitlighet och förekomsten av väsentliga fel

Trots att informationssystemet för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel inom ramen för den samlade marknadsordningen och systemets interna kvalitetskontroll överlag är tillförlitliga kan väsentliga fel inträffa på grund av att människor hanterar data i olika steg av processen.

Data från olika medlemsstater kan kanske inte jämföras på grund av att olika metoder används[9] (t.ex. kanske en medlemsstat endast samlar in data från de mest representativa aktörerna på marknaden, medan en annan samlar in data från ett bredare urval av aktörer) och på grund av särskilda nationella särdrag (marknadsstruktur, olika produktegenskaper osv.).

Datatillgänglighet och användarvänlighet

De allra flesta dataanvändare ser positivt på den övergripande nyttan av spridningsverktygen och spridningsplattformarna för information om jordbruksbaserade livsmedel. De påpekar dock att det saknas tydlighet kring tillgången till data och kring metadata (sammanhang, insamlingsmetod, bearbetning). Användarna har också uttryckt ett behov av mer flexibla funktioner för att extrahera/ladda ned data.

Skyldigheten att lämna in data följs inte

Även om de flesta medlemsstaters myndigheter anmäler data i tid lämnar vissa inte in information till kommissionen inom de lagstadgade tidsfristerna, vilket leder till ofullständiga data och förseningar. Vissa medlemsstater har inte uppfyllt alla sina skyldigheter att samla in data. Den bristande efterlevnaden skiljer sig åt mellan medlemsstaterna och anmälningstyperna och är mer utbredd för de nya dataserier som efterfrågas sedan 2021.

Dataluckor måste åtgärdas

Systemet är mindre detaljerat när det gäller vissa typer av data. För lager verkar det, trots den senaste anmälningsskyldigheten för spannmål, oljeväxtfrön och oljeväxtfröprodukter, vara svårt att samla in data eftersom aktörerna anser att denna information omfattas av affärssekretess. Detta gör det svårare att använda sådana data för att informera om EU:s livsmedelsförsörjningssituation. När det gäller handel är data om handeln inom EU och omdirigeringen av internationella flöden från viktiga handelsnav inom EU inte tillräckligt integrerade i systemets spridningsdel.

3.2. Nya utmaningar för informationssystemet för jordbruksbaserade livsmedel inom ramen för den samlade marknadsordningen

Data om sektorer i tidigare och senare led

[9] I artikel 9 i ISAMM-förordningen medges en sådan flexibilitet i fråga om metod.

Även om vissa av jordbrukets insatsvaror redan omfattas av informationssystemet för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel (t.ex. gödsel, som har ett eget marknadsobservatorium, och utsäde, där data samlas in om areal, produktion och lager) är data om tidigare led i leveranskedjan (leveransen av insatsvaror) samt om senare led (detaljhandelsdistribution, konsumtion) mindre utförliga än de data som rör produktionen, och i mindre utsträckning, bearbetningen.

Eftersom det finns andra offentliga och flera privata system som samlar in data om tidigare och senare led bör varje utvidgning av informationssystemet för jordbruksmarknaden inom ramen för den samlade marknadsordningen till att omfatta sektorer i tidigare och senare led bedömas med utgångspunkt i eventuellt mervärde. Eventuell överlappande insamling och spridning av data bör undvikas.

Data i kristider

Under covid-19-pandemin blev det tydligt att de normala rapporteringsförseningarna är för långa i kristider och att det krävs en frekvent spridning av öppen och evidensbaserad information och motsvarande data i rätt tid för att upprätthålla förtroendet bland aktörerna i livsmedelskedjan.

Det finns för närvarande ingen specifik dataström för krissituationer i informationssystemet för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel. Den europeiska mekanismen för beredskap och insatser vid livsmedelsförsörjningskriser tillhandahåller en resultattavla och en plattform där åsikter kan utbytas, men den samlar inte in marknadsdata. I avsnittet om livsmedelsvarningssystem[10] sammanställs data från andra system för tidig varning om väderrelaterade händelser, djursjukdomar, energikostnader, fraktkostnader osv. Denna mekanism bygger snarare på kvalitativ information som ekonomiska aktörer lämnar frivilligt än på data.

Informationssystemet för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel inom ramen för den samlade marknadsordningen skulle i hög grad förbättras genom att införliva system för snabb varning som baseras på automatiserad övervakning i realtid av kritisk tillgång till, tillgänglighet till och prisöverkomlighet för jordbruksbaserade livsmedelsprodukter, och eventuellt insatsvaror, på olika nivåer i leveranskedjan.

4. Förbättra insynen i marknaden för jordbruksbaserade livsmedel genom bättre användning av IKT

Fler och förbättrade IKT-lösningar skulle göra det möjligt att ta itu med vissa av bristerna i informationssystemet för jordbruksbaserade livsmedel inom ramen för den samlade marknadsordningen och därmed förbättra dess kapacitet att erbjuda marknadsinsyn ytterligare.

4.1. Optimering av det befintliga informationssystemet för jordbruksbaserade livsmedel

Specifika tekniska lösningar kan effektivisera insamlingen och bearbetningen av data, särskilt genom att använda data som redan finns tillgängliga i största möjliga utsträckning, undvika dubbelarbete bland de berörda aktörerna och spara resurser.

[10] https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DataPortal/food-alert-system.html.

Informationssystemet för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel inom ramen för den samlade marknadsordningen kan optimeras på flera sätt, till exempel genom att importera data som redan finns tillgängliga i andra informationssystem. Detta skulle kunna ske genom att man länkar samman kommissionens informationssystem med andra system för att möjliggöra interoperabilitet mellan alla berörda system. Detta kräver tekniska och organisatoriska åtgärder och möjligtvis även lagstiftningsåtgärder utöver förordningen om ett interoperabelt Europa, som trädde i kraft den 11 april 2024 och som syftar till att stärka it-systemens gränsöverskridande interoperabilitet och samarbetet inom den offentliga sektorn i hela EU.

Enligt de berörda parter som har rådfrågats finns det sex huvudsakliga innovativa lösningar som skulle kunna förbättra kvaliteten på informationen från informationssystemet för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel.

1. Användningen av IKT skulle kunna förbättra de nuvarande processerna eller göra det möjligt att använda nya automatiserade system för insamlingen och hanteringen av data (bearbetning, lagring och validering av data). Några exempel på detta är följande:
    - Inrättande av ett maskin-till-maskin-gränssnitt (M2M-gränssnitt) så att information kan flöda direkt från medlemsstaternas system till kommissionen (via ISAMM). Detta skulle bidra till att säkerställa datakvalitet liksom att insamlade data är aktuella och till att minska den administrativa bördan och de kostnader som hör ihop med insamlingen och valideringen av data. För att möjliggöra fullständig M2M-kommunikation måste man ta itu med problem som avser både semantisk och teknisk interoperabilitet[11].
    - Automatisering av datainsamlingsprocesserna från aktörer till medlemsstaterna. Detta skulle kunna inbegripa att medlemsstaternas system för insamling och validering av data integreras i kommissionens system (ISAMM).
    - Utförande av automatiska kontroller av data i enlighet med på förhand fastställda parametrar som skulle bidra till att säkerställa datavalideringens tillförlitlighet på ett mer systematiskt sätt.
2. Användningen av avancerade IKT-verktyg, inklusive AI-verktyg, skulle kunna förbättra offentliggörandet och utbytet av insamlade data genom följande:
    - Säkerställa bättre datatillgänglighet och datavisualisering, till exempel genom att lägga till direkta länkar till ursprungskällor, tillhandahålla information om insamlings-/framtagningsmetoder, använda alternativa extraktionssystem, tillhandahålla fler format som möjliggör redigering och skapa en mobilapp av webbplatsen. Alla dessa åtgärder skulle bidra till att förbättra dataanvändarnas upplevelse.
    - Tillhandahålla spridningsmaterial som är skräddarsytt efter behoven hos de främsta användartyperna, för att på så sätt förbättra medvetenheten om systemet och de resurser som finns tillgängliga.

[11] Dessa problem hanteras till exempel i den interoperabilitetsstudie som genomförs av programmet för ett digitalt Europa och växtsortsdatabaserna (kodförteckningen över grödor).

- Bidra till att minska riskerna för otillbörlig marknadspåverkan på grund av ”tidskänsliga” data som vissa aktörer får tillgång till före andra och som kan användas för att fatta beslut som gynnar affärsverksamheten (t.ex. information om låga lager skulle kunna uppmuntra vissa aktörer att öka sina inköp)[12].

Den roll som artificiell intelligens spelar i samband med insamlingen och spridningen av data om marknaden för jordbruksbaserade livsmedel

Artificiell intelligens (AI)[13] är ett brett begrepp som omfattar bl.a. maskininlärning, djupinlärning och generativ AI[14]. Djupinlärning är ett underavsnitt av maskininlärning och bildar modellerna för generativ AI.

Den nuvarande användningen av AI i både allmänna och EU:s informationssystem för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel är ganska begränsad, även om man känner till dess potential. T.ex. Förenta staternas jordbruksdepartements Agricultural Marketing Service (en saluföringstjänst för jordbruksprodukter) fört preliminära diskussioner om huruvida AI ska införlivas i systemet för datavalidering.

En av de viktigaste AI-tillämpningar som håller på att utvecklas är användningen av maskininlärning för att bedöma data från webbskrapning (t.ex. genom att träna verktyget att identifiera produkter och klassificera dem enligt produktdefinitioner). Det kan dock krävas kvalitetskontroller som utförs av människor för att finjustera de dataset som extraherats och samlats med dessa verktyg.

Andra exempel på avancerad AI-teknik som används i andra projekt med anknytning till jordbruksmarknadsdata inbegriper följande:

- Pågående FAO-projekt där man utforskar möjligheter och utmaningar i samband med användningen av AI inom olika avdelningar för att förbättra tillhandahållandet och integreringen av fjärranalysdata.
- Datavalidering och dataanalys i Världslivsmedelsprogrammets program Data Bridges, som syftar till att snabbt identifiera framväxande livsmedelsförsörjningsproblem, inklusive indikatorer för tidig varning som Alert for price spikes (ALPS) som varnar för prisvolatilitet.

Utöver tillhandahållandet av marknadsdata experimenterar vissa privata leverantörer med AI-tillämpningar för att tillhandahålla prognoser som baseras på tillgängliga data. Den schweiziska federala jordbruksmyndigheten (FOAG) genererar till exempel AI-baserade prognoser för mjölkpriser för internt bruk.

Främjandet av generativ AI och tillgängligheten till användarvänliga AI-verktyg kommer att göra det möjligt för fler organisationer att utveckla eller använda AI-baserade verktyg. Att tillämpa AI på ett informationssystem för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel kan mer specifikt vara ett genomförbart alternativ för insamling, rensning och automatisk analys

[12] Se även förordning (EU) nr 596/2014 (förordningen om marknadsmissbruk).
[13] AI regleras i EU genom förordningen om artificiell intelligens (förordning (EU) 2024/1689 om harmoniserade regler för artificiell intelligens), som fastställer tydliga krav och skyldigheter för de specifika användningsområdena för AI för utvecklare och tillhandahållare av AI.
[14] Se förklaringarna av skillnaderna mellan AI, maskininlärning, djupinlärning och generativ AI på följande webbplatser: https://synoptek.com/insights/it-blogs/data-insights/ai-ml-dl-and-generative-ai-face-off-a-comparative-analysis/ och https://www.sumologic.com/blog/machine-learning-deep-learning/.

av data, för att skapa sammanfattningar och visualiseringar och för att ta fram prediktiva modeller för skördar, priser och efterfrågeprognoser.

3. IKT-verktyg skulle kunna göra det möjligt att förbättra insamlingen och bearbetningen av data från sektorer som har en indirekt koppling till jordbruksrelaterade leveranskedjor, bl.a. logistik och transport (t.ex. i form av realtidsövervakning av sjötransporter). Tekniken bakom denna typ av lösning har redan börjat utvecklas och användas av vissa privata dataleverantörer[15] och internationella organisationer[16].

4. IKT-verktyg skulle kunna göra det möjligt att förbättra insamlingen och bearbetningen av stordata direkt från jordbruksföretag tack vare att yrkesmässiga jordbrukare börjar använda jordbrukstekniska lösningar, även för precisionsjordbruk. För att förbättra insamlingen på plats av data på gårdsnivå krävs mer arbete med dataförmedlare och potentialen hos digitala pass och identitetsplånböcker för jordbruksföretag. Det skulle också kunna vara fördelaktigt att öka insamlingen av marknadsdata och främja utbytet av data mellan jordbrukare. Utvecklingen på området bör övervakas noga avseende nya möjligheter för datainsamling. I enlighet med EU-strategin för data håller man på att utveckla ett gemensamt europeiskt dataområde för jordbruket som ska bidra till att skapa en inre marknad för data, samtidigt som ett konsortium för europeisk digital infrastruktur håller på att bildas som kommer att främja utvecklingen och användningen av digitala jordbrukspass/plånböcker inom jordbruket.

5. IKT-verktygens förmåga att samla in data om sektorer i tidigare och senare led skulle kunna stärkas genom att man börjar använda webbskrapning i större utsträckning[17]. Automatisk skrapning av marknadsinformation (ofta med hjälp av AI) från olika onlinekällor är en kostnadseffektiv datainsamlingsmetod som används allt mer. Webbskrapning gör det möjligt att automatisera datainsamlingsprocesser särskilt i senare led, t.ex. i fråga om konsumtions- och detaljhandelspriser som förekommer i stor utsträckning på nätet. Detta möjliggör i sin tur övervakning i realtid eller nära realtid av marknadsinformation från olika slags källor, bland annat en mängd onlinekällor som webbplatser, sociala medieplattformar och onlinebaserade marknadsplatser. Problemen med webbskrapning omfattar svårigheter i att validera data (endast ett mycket strukturerat och avancerat kontrollsystem kan säkerställa att de data som samlas in är tillförlitliga och representativa) liksom rättsliga problem (t.ex. datasekretess). För sektorer i tidigare led är webbskrapning mindre lovande, med tanke på att tillförlitliga och representativa priser på insatsvaror inte är lika tillgängliga på nätet.

[15] Exempelvis datalösningar för leveranskedjan för leverantörer, köpare och tjänsteleverantörer inom färskvaruindustrin.
[16] För spårning i realtid av fartyg för att övervaka handeln med spannmål och vete till havs och av livsmedelsförsörjningen: https://globaltradedata.wto.org/real-time-data.
[17] Webbskrapning används redan av kommissionen vid EU-organet för marknadsbevakning av fiskeri- och vattenbruksprodukter, som har ett specialanpassat redskap för skrapning av detaljhandelspriser: https://eumofa.eu/.

6. När det gäller data i kristider skulle användningen av IKT kunna förbättra datakapaciteten i realtid, inrätta särskilda kommunikationskanaler och sannolikt förbättra prediktiva analyser. Sådana data kan vara kritiska i samband med kriser, särskilt om de stöds av tillfälliga nya datainsamlingsströmmar och integreras i ett särskilt system för snabb varning som kombinerar data från en rad andra it-system, både offentliga och privata, med inbyggda triggerfunktioner. Sådana triggerfunktioner kan omfatta dataindikatorer som är relevanta för att mäta tillgången till eller prisöverkomligheten hos livsmedel, t.ex. kritiska lagernivåer, transporttider eller förseningar vid gränsen osv. Ett sådant system för snabb varning skulle kunna göra det möjligt för företagare, och även konsumenter, att förbereda sig inför eventuella störningar i leveranskedjan.

4.2. Krav på en framgångsrik utveckling av tekniska lösningar

De IKT-lösningar som anges ovan kan endast vara användbara om det går att tillämpa dem, vilket kräver följande:

1. En storskalig omstrukturering av systemen för insamling och validering av data om jordbruksbaserade livsmedel skulle kräva nära samordning mellan kommissionen och alla medlemsstater liksom stora teknikinvesteringar. Detta är särskilt relevant när det gäller ISAMM eftersom insamlingen, sammanställningen och valideringen av data helt och hållet utförs av medlemsstaterna och därför är beroende av deras engagemang. Detta är ett område där harmoniseringen av it-system ger störst mervärde genom att automatisera och effektivisera processerna. Denna omstrukturering av systemen för insamling och validering av data bör inte göras i isolering och bör inte skapa parallella eller dubbla system. Den bör kopplas till utvecklingen av system för dataförvaltning och datadelning inom den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin, med tanke på fördelarna med utökad datadelning inom denna industri och med andra sektorer.

2. Kostnaderna för att inrätta olika it-system med olika omfattning och funktionsduglighet måste bedömas. Eftersom variablerna för en sådan omfattande analys är allt för många innehåller denna rapport inte någon bedömning av kostnaderna. De flesta berörda parter och experter har inte kunnat tillhandahålla kostnadsberäkningar för inrättandet av de nämnda it-lösningarna, och det finns bara begränsade uppgifter om tidigare inrättandekostnader[18].

3. Datasystemen måste utformas med användaren i åtanke. Varför en användare söker efter och använder data om marknaden för jordbruksbaserade livsmedel kommer att påverka hur användaren uppfattar aktualiteten och datatäckningen. Även om detaljnivån och frekvensen för de data som tillhandahålls av de nuvarande systemen i allmänhet är tillräckliga för långsiktiga marknadsanalyser, akademisk forskning och beslutsfattande är de otillräckliga för företagens dagliga beslutsfattande eller för komplexa system som utför transaktioner på finansmarknaden.

[18] Kostnaden för att inrätta det amerikanska systemet för frekvent, obligatorisk rapportering av marknadsdata inom boskapssektorn, som baserades på 1999 års lag om obligatorisk boskapsrapportering, uppskattades till omkring 2 miljoner US-dollar (1999). Enligt US Agricultural Marketing Service täcker systemets driftskostnader 15–20 rapportörer och revisorer, plus 1 miljon US-dollar om året i it-support.

4. När det gäller inlämningen av data är affärssekretess och avanonymisering en viktig fråga för privata aktörer. Företagarna betraktar data om lager, salufördа volymer och priser som särskilt känsliga, eftersom dataincidenter kan äventyra deras konkurrensmässiga ställning. Följande kan krävas för att uppnå en balans mellan bättre marknadsinsyn och sekretesskydd: i) rättsligt skydd och it-skydd för sekretessändamål, ii) stärkt dialog och samarbete mellan intressenter i leveranskedjan och kommissionen, iii) icke-statliga institutioners, t.ex. offentliga forskningsinstituts, medverkan och iv) en modell för ”sekretessfrämjande teknik” i databearbetningsprocessen (ett avpersonaliserat system som använder in- och utdata för att generera användbar information, utan insyn i själva processen).

5. Slutligen måste EU:s lagstiftning om informationssystem för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel och om användningen av IKT vara ändamålsenlig, uppdaterad (t.ex. i fråga om sekretess, skydd av personuppgifter, användningen av AI osv.) och tillämpas och verkställas konsekvent i hela EU.

5. Slutsatser och vidare debatt

Som grund för en politisk debatt presenteras i denna rapport huvuddragen i informationssystemet för jordbruksbaserade livsmedel inom ramen för den samlade marknadsordningen samt en del viktiga frågor avseende systemet och vissa möjliga IKT-baserade lösningar som skulle kunna utgöra svar på dessa.

Befintlig it-teknik skulle kunna bidra till att förbättra flera aspekter av informationen om EU:s marknad för jordbruksbaserade livsmedel. IKT skulle till exempel kunna bidra till att utvidga det nuvarande systemets omfattning genom att automatisera insamlingen och spridningen av data och utvidga detta till sektorer och led som i nuläget inte omfattas. Vidare skulle en fortsatt integration av EU:s och medlemsstaternas informationssystem för jordbruksbaserade livsmedel genom interaktion mellan datorer också bidra till utvecklingen av ett gemensamt europeiskt dataområde för jordbruket. En sådan integration skulle dock kräva stora finansiella och administrativa investeringar. Slutligen skulle IKT kunna bidra till insamlingen och behandlingen av marknadsdata i kristider, när data måste uppdateras ofta och så snabbt som möjligt.

Eftersom avancerad IKT redan används inom den privata sektorn är det motiverat att undersöka saken ytterligare genom att främja offentlig-privata partnerskap för att utveckla datalösningar för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel. Detta skulle bidra till att förbättra datakvaliteten och tillgången till data på ett kostnadseffektivt sätt.

Tack vare de tekniska framstegen har morgondagens IKT en enorm potential att förbättra effektiviteten i informationssystemet för marknaden för jordbruksbaserade livsmedel. AI kan hjälpa till att automatisera arbetsflödet för databearbetning och göra det snabbare, mer exakt och mer effektivt. AI-algoritmer och maskininlärning kan hantera stora datavolymer och förstå komplexa mönster som människor kanske inte kan känna igen. Även om AI fortfarande är underutnyttjat när det gäller data om marknaden för jordbruksbaserade livsmedel kommer AI definitivt att spela en större roll i framtiden.